

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних інститутів та процесів

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ ЗАРУБІЖНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВЧЕНЬ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Політологія»
Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
політичних інститутів та процесів

Протокол № 5 від 1 грудня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історія зарубіжних політичних вчень
Викладач (-і)	Геник Микола Антонович
Контактний телефон викладача	+380957898986
E-mail викладача	mykola.genyk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/2162
Консультації	Вівторок, 15.00-16.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є теорія, історія, методологія та особливості формування політичних вчень.</p> <p>Дисципліна «Історія зарубіжних політичних вчень» є нормативною компонентою освітньої програми підготовки фахівців з політології за освітнім рівнем «бакалавр». Курс складається з двох змістовних модулів. Перший - присвячений вивченню принципів і закономірностей формування політичних вчень в період Стародавнього світу і Середньовіччя. Другий – основним політичним теоріям Нового і Новітнього часу.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> викладання дисципліни є формування системних знань студентів у галузі історії зарубіжних політичних вчень. Студент повинен засвоїти весь матеріал з курсу при допомозі поданих викладачем методичних рекомендацій, підготовлених семінарських занять, самостійної роботи, індивідуальної роботи, колоквіумів. Засвоїти важливі проблеми з курсу, вміти застосовувати набуті знання у практичній діяльності.</p> <p><i>Завдання:</i> ознайомити студентів з основами зарубіжних політичних вчень, теорій і концепцій.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен <i>знати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – основні політичні концепції, доктрини і теорії; – концептуальні підходи і методи аналізу політичної думки; <p><i>вміти:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – застосовувати на практиці набуті знання з курсу «Історія зарубіжних політичних вчень»; – орієнтуватися в основних напрямках політичних теорій і доктрин, – вміти аналізувати політичні інтереси і процеси в світі. <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є опанування студентами понятійно-категоріальним апаратом «Історії зарубіжних політичних вчень»; усвідомлення взаємопов’язаності інтересів суспільних груп та відповідного ідеологічного обґрунтування; з’ясування основ формування політичних теорій, вміння проаналізувати основні напрямки політичних вчень, структуру, функції та типологію ідейних доктрин; озброїти студентів основами системного аналізу політичної ідеології; ознайомлення з науковим інструментарієм дослідження динаміки трансформації та еволюції політичних вчень.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Загальні компетентності:</u> ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p><u>Фахові компетентності:</u> СКО3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати ідейні вчення та явища у різних історичних, соціальних, культурних та цивілізаційних контекстах. СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної теорії політичних вчень у фаховій діяльності.</p>	
5. Організація навчання	

Обсяг навчальної дисципліни			
лекції	24 год		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	36 год		
самостійна робота	120 год		
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1-2	052 Політологія	1	Нормативний
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ до курсу “Історія зарубіжної політико-правової думки”	2		4
Тема 2. Політичні вчення Стародавнього Сходу	2		4
Тема 3. Політична думка Стародавньої Греції		2	4
Тема 4. Політична думка Стародавнього Риму	2		4
Тема 5. Формування християнської концепції політики		2	4
Тема 6. Політичні вчення мусульманського Сходу		2	4
Тема 7. Політична думка Візантії		2	4
Тема 8. Політико-правові ідеї Реформації	2		4
Тема 9. Політичні ідеї періоду Відродження		2	4
Тема 10. Політичні ідеї раннього Просвітництва		2	4
Тема 11. Політична думка періоду Голландської буржуазної революції		2	4
Тема 12. Політичні ідеї Англійської буржуазної революції		2	4
Тема 13. Політична думка періоду Великої Французької буржуазної революції	2		4
Тема 14. Американська політична думка періоду боротьби за незалежність	2		4
Тема 15. Німецька політична думка періоду Просвітництва.		2	4
Тема 16. Теорії утопічного соціалізму XIX ст.		2	4
Тема 17. Політична доктрина класичного лібералізму.	2		4
Тема 18. Політична доктрина консерватизму		2	4
Тема 19. Основні напрямки позитивістських політичних вчень XIX ст.		2	4
Тема 20. Політичні теорії елітаризму	2		4
Тема 21. Геополітичні теорії	2		4
Тема 22. Проблеми етногенезу в політичних теоріях кін. XIX – XX ст.		2	4
Тема 23. Марксистська концепція політики		2	4
Тема 24. Політичні концепції ревізйонізму		2	4
Тема 25. Політична доктрина анархізму	2		4
Тема 26. Політологічні теорії расового детермінізму		2	4
Тема 27. Польська політична думка XIX-XX ст.	2		4
Тема 28. Неолібералізм		2	4
Тема 29. Основні напрямки порівняльної політології		2	4
Тема 30. Релігійно-політичні вчення сучасності	2		4
	ЗАГ:	24	36
		120	

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна
система
оцінювання
навчальної
дисципліни

Структура розподілу балів передбачає:
 1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів;
 2) написання контрольної письмової роботи – 10 балів;
 3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми політологічного характеру – 10 балів (з них 5 балів – за проєкт, 5 балів – за представлення).
 4) проходження тематичних тестів – 30 балів.
 Загальна кількість – 100 балів.

Оцінка в балах	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
90-100	відмінно	A	зараховано
80-89	добре	B	
70-79		C	
60-69		D	
50-59	задовільно	E	
26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	FX	незараховано
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	F	

Вимоги до
письмових робіт

Виконання письмової роботи передбачає:
 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль
 2) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо студент не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни.
 3) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: виявлення розуміння сутності понять і термінів; вміння структурувати основні принципи та методи дослідження; знання теоретичних засад, завдань, методів.

Загальна кількість – 10 балів. Контрольна робота включає:

- 2 теоретичні завдання (оцінюється по 5 балів кожне);

Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання:

1-4 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію про історичний період або одиничні конкретні факти.

5-7 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; студент демонструє знання окремих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей або допускає значні помилки; не володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; узагальнення відсутні.

8-12 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; студент розкриває

	<p>історичний процес в рамках питання із значними пробілами та розривами; демонструє знання найбільш важливих історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні.</p> <p>13-16 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; студент розкриває історичний процес в рамках конкретного питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей, проте допускає окремі помилки; володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій.</p> <p>18-20 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; студент повноцінно розкриває історичний процес в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних історичних фактів, дат, подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє історичною хронологією, історичною географією, термінами і поняттями; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст конкретних подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє володіння науковою літературою з теми.</p> <p>Контрольна робота на стаціонарі виконується на передостанньому семінарському занятті. Здобувачі заочної форми повинні здати її в електронному вигляді у термін до 1 грудня.</p>
Семінарські заняття	<p>Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо.</p> <p>Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки.</p> <p>Робота на семінарських заняттях оцінюється в діапазоні від 2 до 5 балів. При переведенні в бали в сумі можна набрати 50 балів.</p> <p>Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали (5 балів) за такими критеріями:</p> <ul style="list-style-type: none"> – «відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал,

	<p>володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>– «задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>– «незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p> <p>Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи. 3) підсумкової контрольної роботи. <p>Студент (-ка) допускається до підсумкового контролю в грудні за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 26 і більше балів.</p>
Підсумковий контроль	<p>Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт.</p> <p>Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань.</p> <p>Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.</p>
7. Політика навчальної дисципліни	
<p><u>Політика курсу</u> полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в</p>	

аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними.

Академічна доброчесність: Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних 4 пристроїв). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Відвідування занять Відвідування лекцій та семінарських занять для студентів є обов’язковим. Відвідування занять є обов’язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об’єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – вівторок, 15.00 год. – 16.00 год.

Неформальна освіта: Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти: [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 3\) \(введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.\)](#)

8. Рекомендована література

- Безродний Є.Ф., Уткін О.І.** Історія політичних вчень.- К.: Професіонал, 2006.- 424 с.
- Бунь В.** Еволюція поглядів на державу та політику у джерелах політичної думки Стародавнього Єгипту // Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2019. Вип. 23. С. 130-136.
- Енциклопедія політичної думки / За редакцією **Девіда Міллера, Дженет Коулмен, Вільяма Конноллі, Алана Райана.** – К.: Дух і Літера, 2000. – 472 с.
- Історія політичної думки: підручник, За заг. ред. Н.М.Хоми. – Львів: «Новий світ- 2000», 2016.- 1000 с.
- Кирилюк Ф.М.** Історія політології. Підручник для вищих навчальних закладів.- К.: Знання України, 2002.- 535 с.
- Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера / Під ред. **Є.Причепія.** – К.: ТанDEM, 2002. – 580 с.
- Кухта Б., Романюк А., Поліщук М.** Хто є хто в європейській та американській політології. Малий політологічний словник. – Львів: Кальварія, 1995. – 287 с.
- Кухта Б., Романюк А., Поліщук М.** Хто є хто в європейській та американській політичній науці. Малий політологічний словник.– Львів: Кальварія, 1997.– 277 с.
- Мадісон В.В., Ларченко Л.І. та ін.** Історія розвитку політичної думки. Курс лекцій. – К., 1996.
- Орач Є.М.** Історія політичних і правових вчень: Навчальний посібник.- К.: Атіка, 2005.- 560 с.
- Основи політичної науки. З історії політичної думки: від стародавності до наших днів / Під ред. **Б.Кухти.** – Ч.1. – Львів: Кальварія, 1997. 288 с.
- Політична думка ХХ- початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи: Підручник у 2-х томах, За заг. ред. Н.М.Хоми.- Львів: Новий Світ – 2000, 2017.- Т.1.- Т.2.- 534 с.
- Сейбайн Дж.Г., Торсон Т.Л.** Історія політичної думки. – К.: Основи, 1997. – 838 с.

- Скиба В.Й., Горбатенко В.П., Туренко В.В.** Вступ до політології. Екскурс в історію правничо-політичної думки. – К.: Основи, 1998. – 718 с.
- Слющинський Б.В.** Історія суспільно-політичної думки. Курс лекцій. Навчальний посібник.- К.: Європейський університет, 2005.- 453 с.
- Шульженко Ф.П.** Історія політичних і правових вчень. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 464 с.
- Шульженко Ф.П.** Історія політичних і правових вчень: Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 464 с.
- Шульженко Ф.П., Андрусяк Т.Г.** Історія політичних і правових вчень. Підручник. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 301 с.
- Шульженко Ф.П., Наум М.Ю.** Історія вчень про державу і право. Курс лекцій / За ред. **В.В.Копейчикова.** – К.: Юрінком Інтер, 1997. – 191 с.
- Ткач О. Згортання демократії як небезпека повернення до авторитаризму // Політичні дослідження, 2021, № 2, с. 170-185.
- Birnbaum P.** La fin du politique. Augmente d’une postface. – Paris: Editions du Seuil, 1995. – 291 p.
- Fenske H., Mertens D., Reinhard W., Rosen K.** Geschichte der politischen Ideen. Von der Antike bis zur Gegenwart / Geschichte Fischer. – Frankfurt am Main, 1997. – 668 S.
- Foley M.** American Political Ideas. Traditions and Usages. – Manchester; New York: Manchester University Press, 1991. – 265 p.
- Hampsher-Monk I.** A History of Modern Political Thought. Major Political Thinkers from Hobbes to Marx. – Oxford UK – Cambridge USA: Blackwell, 1992. – 609 p.
- Izdebski H.** Historia myśli politycznej i prawnej / 3 wydanie. – Warszawa, 2001. – 281 s.
- Justyński J.** Historia doktryn polityczno-prawnych. – Toruń, 2000. – 495 s.
- Justyński J.** Historia doktryn politycznych czasów nowożytnych. – Toruń: Uniwersytet M.Kopernika, 1991. – 179 s.
- Ketcham R.** Framed to Posterity. The Enduring Philosophy of the Constitution. –Lawrence: University Press of Kansas, 1993. – 195 p.
- Król M.** Historia myśli politycznej. Od Machiavelliego po czasy współczesne. – Gdańsk: ARCHE, 1998. – 279 s.
- Richova B.** Prehled modernich politologických teorií. Empiricko-analytický přístup v soudobé politické vede.- Praha: Portal, 2000.- 303 s.
- Scruton R.** Słownik myśli politycznej.– Poznań: Zysk i spółka, 2002.– 472 s.
- Sheldon G.W.** The History of Political Theory. Ancient Greece to Modern America. – New York; San Francisco; Bern; Baltimore; Frankfurt am Main; Berlin; Wien; Paris: Peter Lang, 1993. – 253 p.
- Skarżyński R.** Od liberalizmu do totalitaryzmu. Z dziejów myśli politycznej XX w. – Warszawa: Elipsa, 1998. – Т.I. – 245 s.
- Sylwestrzak A.** Historia doktryn politycznych i prawnych / Wyd.III. – Warszawa: PWN, 2000. – 504 s.
- Szczaniecki M.** Powszechna historia państwa i prawa. – Warszawa: PWN, 1985. – 638 s.
T. 1.- Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 1997.- 458 s.;
- T. 2.- Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 1999.- 473 s.
- The Cambridge History of Political Thought 1450 – 1700 / Edited by **J.H.Burns** with the assistance of **M.Goldie.** – Cambridge; New York; Port Chester; Melbourne; Sydney: Cambridge University Press, 1991. – 798 p.
- The Development of Political Science. A Comporative Survey / Ed. by **David Easton, John G.Gunnell** and **Luigi Graciano.** – London; New York: Routledge, 1991.
- Tinder G.** Myślenie polityczne. Odwieczne pytania. –Warszawa: PWN, 1995. – 271 s.
- Tokarczyk R.** Współczesna amerykańska myśl polityczna. – Warszawa: Książka i Wiedza, 1981. – 383 s.
- Tokarczyk R.** Współczesne doktryny polityczne.- Zakamycze: Kantor Wydawniczy Zakamycze, 2000.- 585 s.
- Tuck R.** Philosophy and Government 1572 – 1651 / Ideas in context. – Cambridge: Cambridge University Press, 1993. – 386 p.
- Viroli M.** From Politics to Reason of State. The Acquisition and Tranformationof the Language of Politics 1250 – 1600 / Ideas in context. – Cambridge: Cambridge University Press, 1991.
- Wybrane wspolczesne doktryny polityczne / Redakcja **Andrzej Wojtaszak, Dariusz**

Wybranowski, Arkadiusz Kawecki.- Szczecin: Uniwersytet Szczecinski, 1999.- 104 s.
Z historii doktryn politycznych / Pod red. **A.Mani.** – Zeszyty Naukowe Uniwersytetu
Jagiellońskiego. MCXVI. – Prace z nauk politycznych. – Zeszyt 50. – Kraków, 1994.– 100
s.

Микола Генік,
доцент кафедри
політичних інститутів та процесів